

Bezsenyi Tamás

A SZERVEZETT BŰNÖZÉS ÁTALAKULÓ TEVÉKENYSÉGEI A RENDSZERVÁLTÁS KORI MAGYARORSZÁGON

Absztrakt:

Az utóbbi években a magyar igazságszolgáltatás munkájának köszönhetően az 1990-es évek alvilági leszámolásaihoz kapcsolódóan új információk jelentek meg, amelyek révén jobb betekintést nyerhet a kriminológus a magyar szervezett bűnözés működésébe. A rendszerváltás után átalakuló gazdasági és politikai rendszer a bűnözésre is hatást gyakorolt. A jogszabályi keretek megváltozásával a rendőrség számára a szervezett bűnelkövetés nyomozása átalakult. A Pest Megyei Rendőrfőkapitányságon (PMRFK) végzett kutatómunkám alapján arra keresem a választ, hogy milyen szociológiai és gazdasági okok miatt erősödött meg a szervezett bűnözés a rendszerváltás után? A magángazdaság hogyan kapcsolódott a szervezett bűnözői csoportokhoz? Milyen kihívást jelentett mindez az állami igazságszolgáltatás számára?

Kulcsszavak: szervezett bűnözés, rendszerváltás, infláció, transzformációs válság, második gazdaság

I. HIPOTÉZIS

A rendszerváltás után átalakuló gazdasági és politikai rendszer a bűnözésre is hatást gyakorolt. A jogszabályi keretek megváltozásával a rendőrség számára a szervezett bűnelkövetés nyomon követése több akadályba is ütközött. A rendszerváltás utáni szervezett bűnözés megértése érdekében egy konkrét ügyet kívánok vizsgálni, hogy jobban megérthetővé váljon a bűnelkövetőknek milyen lehetőségei voltak a rendszerváltás időszakában, a harmadik magyar köztársaság első évtizedében. A források révén arra keresem a választ, hogy a szervezett bűnözés miként alakult át a rendszerváltás hatására?¹

II. AZ ELSŐ MAGYAR KERESZTAPA

A rendszerváltás után az első maffiavezérnek, keresztapának kikiáltott személy Tasnádi Péter volt. A médiabeli megjelenéseit úgy építette fel, hogy olyan hatalmat sugárzó személyként tűnjön fel, akinek kéréseit nem csak saját beosztottjai, hanem a közvetlen környezete is parancsként fogja fel. Az első, 1992-es letartóztatásából való szabadulását követően megírta önéletrajzi könyvét, amelyhez csatolta azokat a nyomozati és egyéb igazságszolgáltatási dokumentumokat, amelyek a gyanúsítása részét képezték. A Pest Megyei Rendőrfőkapitányságon végzett aktakutatás során megszerzett információk jelentős hányadát Tasnádi nyilvánosságra hozta, így a személy anonimizálása helyett lehetőségem van a különböző források összevetésére.

Tasnádi Péter úgy hasonlította össze a demokratikus jogállamává váló Magyarországot a szabadvilág jelképeként ismert Amerikával az 1990-es években, hogy azt állította, „*ha Al Pacino játsza el a keresztapát, akkor Oscar-díjat kap, ha viszont Tasnádi Péter, őt börtönbe zárják.*” [1]

A klasszikussá vált film címszereplője magát a nyilvánosság előtt köztiszteletben álló vállalkozóként határozta meg, viszont bizalmas helyzetben, feleségét biztosította róla, hogy apja maffia vállalkozása nem különbözik célját tekintve a szenátori, vagy más köztiszteletben álló vezetők munkájától, ezért az eszközök szintjén is törvényes vállalkozássá kívánja a Corleone családot átformálni. Az alábbiakban azt kívánom bizonyítani, hogy Tasnádi Péter a média számára szintén vállalkozóként definiálta magát, aki törvénysértő tevékenységét a legalitás világába kívánta inkorporálni. Az általa megírt könyv, *Maffia életre-halálra* egyes részei szemléletes módon példázzák, hogy az Al Pacino által életre keltett maffiavezér informális érdekérvényesítő, az illegalitás látszatát kerülni kívánó politikája hogyan jelent meg Tasnádi Péter sajátos üzleti tevékenységében.

1950-ben született Budapesten, zsidó családban. Mindkét szülője megszenvedte a Holokausztot, édesapja katonatiszti hivatása miatt ő maga is katonai iskolába került. Könyvének elején úgy ír, hogy „*'56 tisztítóúze elsodorta*” [2] a katonai pályáról, ám egy korábbi, börtönben írott önvallomásos leveléből kiderül, nem a forradalom iránti hat éves kori elköteleződése változhatott meg, hanem a Rákóczi Katonai Iskolát, ahova készült, egy 1956-os reformintézkedés nyomán megszüntették, így a kisgyermek Tasnádi álmai szertefoszlottak.

A középiskola után hét év alatt elvégezte a Marxista-Leninista Egyetemet, közben letöltötte katonai idejét is. Zsidó származásáról 13 éves korában édesapja Izraelből hazatért bátyja világosította fel, mert saját családjában ez fel sem merült. Mindenesetre a bevonulását követően szembesült először személyesen zsidó származásának negatív megítélésével. [3] Abban az időben megverekedett felmenőinek a becsületéért, állítása szerint a későbbiekben nem tett ilyet. Nagy hatást gyakorolhatott rá az akkori negatív élmény, mert az előítéletes, rasszista emberek gondolkodását a génekkal magyarázta, saját zsidó származásához hasonlóan, ezzel két szembenálló csoportként értelmezve a világot. Magyar vagy zsidó identitását nem jelölte meg egyértelműen, a zsidó önazonosság hangsúlyosabb szerepére csak a fenti utaláshoz hasonló másik megjegyzése mutat rá. Izraelbe távozását úgy interpretálta, hogy ősei földjére a szíve húzta, illetve az üres zsebe. [4]

A leszerelését követően saját elmondása szerint nem véletlenül egy zsidó lányt vett el. A vallásos esküvői szertartásra kommunista meggyőződésű szülei nem, feltehetően csak a menyasszony kereskedő szülei mentek el. Tasnádi Péter ekkor került be a maszekok világába, amelyet ő „*a budapesti zsidó családok egy jól körülhatárolható köre*”-ként [5] azonosított. Oda szeretett volna tartozni és sikerült is neki ezt megvalósítani. A zsidó esküvő, mint ősi hagyomány idején fogadta el teljes mértékben a származását. Ez viszont a saját elmondása szerint folyamatosan összefüggött az anyagi érdekeivel is.

Az 1970-es évek elején a jólét és gazdagság ennek ellenére nem valósult meg azonnal, ahogy várta. A felesége családi és baráti köre feltehetően nem fogadta be teljes mértékben, így az Állami Biztosítónál vállalt ügynöki munkát. Az állítása szerint három hónap alatt kitanult munkájában gyorsan a kerület legjobbjává vált, majd a bevételi lista folytonos első helyezettjévé. Az ezért járó 6 ezer forintos fizetést lassan folyamatos kiegészítésekkel vitte haza. Többféle dologgal kezdett üzletelni, kereskedni. Hivatali úton hozzájutott az autó kiutalási listákhoz, majd a sorra kerülők lehetőségéről lemondó kocsijait kiközveítette olyanok számára, akik minél előbb kívántak autóhoz jutni. Pontos számadatok nincsenek arról, hogy egy évben hányan utasíthatták vissza az előleg lefizetése után nekik jogszerűen járó autót. A több éves várakozás miatt feltehetően többen lemondtak a gépkocsiról megváltozott anyagi körülményeik miatt. Tasnádi informális üzletének működőképességét a legálisan megszerzett kiutalási lista jelentette, amelynek segítségével az autópiacon monopolhelyzetben lévő Merkúr Vállalattól tudott autókat szabálysértő módon megszerezni jelentős felárért a minél korábban gépkocsihoz jutni kívánóknak. A fentihez hasonló trükkök révén a havi 6 ezer forintos fizetését saját maga növelte meg 12 ezer forintra.

I.1. A második gazdaság jelentősége

Sik Endre kutatása szerint Grossman volt az első, aki a második gazdaság kifejezést használta a Szovjetunióban megfigyelhető informális piaci viszonyok leírására. [6] Grossman rendkívül élesen kritizálta azokat a kutatókat, akik az ellengazdaság, nem-hivatalos gazdaság vagy a párhuzamos piac kifejezéseket használták. [7] Grossman elméleti alapvetése, miszerint az első és a második gazdaság között egymásba átjáró formális és informális utak is léteztek, azt feltételezi, hogy ez nem pusztán egy kiegészítő, főként nem egy ellen-gazdaság. Sokkal inkább a megváltozott politikai, jogi, társadalmi rendszer szükséges, el nem hanyagolható része. Galasi és Gábor R. fent elemzett korrupciós kutatásainak továbbgondolása is erre mutatott rá. Kemény István az 1980-as években azt hangsúlyozta, hogy a második gazdaságban élők jövedelmük egy részét az első gazdaságban, regisztrált bérként kapják, míg a megélhetésükhöz szükséges másik felet jogcím nélkül szerzik meg. [8] A KSH adatbázisain alapuló becslései alapján megközelítőleg az ország fele volt többé-kevésbé érdekelve a második gazdaság működésében, illetőleg a lakások több mint fele is magánerebből épült az 1970-es években. [9]

A fogalmat bevezető Grossman a fenti értelmezési keretre érzékeny definíciója általánossága ellenére is a „legpontosabb”. *„A második gazdaság minden olyan termelési és kereskedési tevékenység, amely a következő két feltételt teljesíti: (a) egyéni haszonszerzésre irányul; (b) meghatározó szempontokból tudatosan megsérti a törvényt.”* [10] Ezek alapján érdemes Tasnádi tevékenységét vizsgálni a szocialista időszakban.

Az 1970-es évek második felére elmondása szerint új kihívásokat keresett, munkahelyet váltott, a Dél-Budai Fodrászszövetkezet keretében létrehozta az első magyar testkultúra szalont. A rendszerváltás után megjelenő fitnessz termék előképének számító majd száz négyzetméteres helyet légkondicionáló berendezéssel látta el. Az ötlet sikeresnek bizonyult, vagyonosabb személyek jegyeztették elő magukat akár több hónappal előre. A szövetkezet elnökével 32%-os részesedésben egyeztek meg, ami Tasnádi szerint az adott években 60-70 ezer forintos havi jövedelmet jelentett. Az 1971. évi III. törvény a szövetkezetek alapításáról és működéséről úgy rendelkezett, hogy különböző jogcímek alapján járó részesedést az adott gazdasági ágazatra vonatkozó jogszabályi keretek alapján, de a szövetkezet alapszabályában kellett rendezni. [11] A szövetkezet elnöke a nem várt magas árbevétel miatt megadta Tasnádinak a magas százalékos részesedést. A szövetkezet tulajdonolta a fodrász helyiséget, a tárgyi eszközöket, illetve a fennmaradó 68%-ból kellett a fenntartási költségeket is finanszírozni. Az ellentét konkrét okát Tasnádi a tipikus magyar betegségnek, az irigységnek tudta be. A szimplifikáló magyarázat mögött megbújhatott valamilyen elszámolási, vagyoni érdekellentét a második gazdaság több szereplője, az elnök, a szövetkezethez tartozó más boltvezetők és Tasnádi között, hogy miként is osszák fel a jövedelmet, illetve mekkora mértékben növeljék az oszthatatlan közös tulajdont.

Az 1980-as évek elején a Hírlapkiadó Vállalat hirdetésszervezőjeként dolgozott, többek között a Népszabadság nevében is eljárta. Ebben az időszakban már biztosan élt a kialakított látszat keltette előnyökkel. Fekete Mercedest vásárolt, majd a Népszabadság, a párt központi lapjának munkatársaként jelentkezett be állami és gazdasági vezetőkhez. A külsőségek, státuszszimbólumok jelentőségére az 1980-as évek egyik legnagyobb médiabotrányt okozó futballbunda ügy is rámutatott. A totókirályként ismert, Molnár Tibor több a második gazdaságban végzett alkalmi munka után az illegális sportfogadásból élt, szintén Mercedesen járta a vidéket és termelőszövetkezetek részlegvezetőiből, anyagbeszerzőiből álló hálózata segítségével az ország különböző pontjain bundázott meg mérkőzéseket. Saját elmondása szerint ezt mások megbízásából, egyfajta informális ügynöki munkaként végezte. [12]

Tasnádi az ügynöki munka mellett különböző sportlapok finanszírozását segítette elő, szakszövetségek reklámfőnöki pozícióját szerezte meg rentábilis működésének köszönhetően. Az Országos Testnevelési és Sporthivatal (OTSH) később kihirdetett nem hivatalos utasítása szerint Tasnádival tilos együtt dolgozni. Emlékei szerint ennek köszönhetően egyesületi vezetők és újságírók egyaránt a továbbiakban kifejezetten vele kívántak dolgozni. [13]

Totóbotrány esetében hasonló folyamat ment végre társadalmi szinten. Miután a média képviselői megírták a meccsek tömeges bundázását, az újságírók arra számítottak, hogy a fogadások száma drasztikusan vissza fog esni. A totóügy előtt átlagosan 4,5 millió szelvényt adtak el a lottózókban, a botrány kirobbanását követően szinte azonnal 1 millióval nőtt a vásárlók száma, majd 1980-as évek második felére ez meg is duplázódott. [14]

Tasnádi a rövid határidők ellenére is tudott jelentős támogatási összegeket szerezni, egyes esetekben a megbízók havi fizetését is meghaladó járadékok fejében. Újításként nem pénzben, hanem külföldi utakban kérte a kifizetéseit egy részét. A hatályos szabályok alapján három évente járhatott volna külföldön, így sokkal gyakrabban fordult meg a világban, ahonnan elmondása szerint különböző értékekkel, Magyarországon hiánycikknek számító technikai eszközökkel tért haza, sok esetben eladási szándékkal.

Karrierjének az vetett véget, hogy az illetékeseknek feltűnt, Tasnádi a női kosárlabda csapat beállósaként utazott az Egyesült Államokba. Mielőtt Bécsbe távozott volna, rendelkezett egy 360 négyzetméteres házzal, egy Rákóczi úti üzlettel, valamint nyugati márkájú autókkal és készpénzzel. Minden hazai sikerét saját kreatív, jó üzleti érzékének tulajdonított, amit a magyar viszonyok kisszerűsége, a környezetében élők rosszindulatú vádaskodásai tettek tönkre. Úgy vélte Nyugaton sokkal jobb lehetőségei lesznek az érvényesülésre. Névházasságot kötött egy osztrák nővel, és modellügynökséget nyitott Bécsben. Tasnádi számításai óriási financiai katasztrófához vezettek, kénytelen volt visszatérni Magyarországra, ahol sikeres bécsi modellügynökség vezetőjeként kívánta magát beállítani. Elhitte, hogy amit Magyarországon megvalósított, azt nagyságrendekkel nagyobb méretekben bárhol a világon képes megteremteni. Az általa kényszerűnek tartott, hátrányt okozó hazai körülményeket egyáltalán nem vette számításba, mint saját sikeréhez hozzájáruló aspektusokat. A második gazdaságból valamint a törvényi szabályozás hiányosságából fakadó előnyöket csak saját kezdeményező készségének részeként ismerte fel. [15]

Anyagi háttér nélkül disszidált Izraelbe, ahol kezdetben aerobic oktatóként kezdett el dolgozni. Jelentkezett és felvételt nyert egy katonai túlélőtáborba. Habár nem fejezte be, mégis olyan speciális ismeretekre tett szert, ami alapján egy zsidó ékszerkereskedő testőrként alkalmazta. Visszaemlékezésének ezen a pontján félbemaradnak a saját magát is gyanúba keverő illegális tevékenységek vagy szabályozatlanságból fakadó trükkök elismerése.

I.2. Infláció és transzformációs válság

Az izraeli tartózkodásából főként a luxus és a fejlett biztonságtechnika különböző megnyilvánulásait emelte ki. 1991-ben Magyarországra való visszatérésekor az infláció az ország elmúlt negyven évében akkor volt a legmagasabb. Több mint 35%, valamint ugyanebben az évben volt a legnagyobb (nettó reálkeresettel kalkulált) életszínvonal-esés is. Másszóval egy átlag dolgozó hiába tett szert nettó 25%-kal nagyobb jövedelemre, az általa megkeresett pénz csak az előző évnek megfelelő 93%-át érte. [16]

Dominguez antropológiai vizsgálatot készített az 1980-as évekbeli izraeli inflációs helyzetről. Az amerikai dollár a lassan hiperinflációs spirálba kerülő izraeli lírától átvette informális alapon a nemzeti valuta feladatkörét. Az ország pénzügyi politikájának köszönhetően a líra megmaradt. Részben ennek is köszönhetően a hétköznapi üzletmenetben alkalmazott kölcsönök adói komoly árfolyam nyereségre tudtak szert tenni. A szerző több interjú példát hoz fel arra, hogy a visszafizetés idejére az adós többszörösét volt kénytelen

átadni. Dominguez egy példája azt illusztrálta, hogy az adós elküldte csekken az összeget, négy nap múlva megérkezett a kölcsönzőhöz, aki telefonon követelte a feladást követő árfolyamváltozásból fakadó különbség megfizetését. A kölcsönfelvevők saját vállalkozásuk érdekében kénytelenek voltak az amerikai dollárban felvett hitelt is izraeli lírában befektetni, ez pedig a visszafizetéskor többszörös árfolyamvesztéséget eredményezett. [17]

Tasnádit 1992-ben kommandósok tartóztatták le Rákóczi úti irodájában. Az újságoknak nyilatkozó rendőrök szerint több ezer amerikai dollárt, német márkát, osztrák schillinget, valamint olasz lírát foglaltak le. [18] Könyvében és későbbi interjúiban hangsúlyozza, hogy a rendőrök nem találtak valódi veszélyt jelentő fegyvereket, szűrő- vagy vágóeszközöket, de egyetlen egyszer sem tett említést a nála fellelt különböző pénzekről. 1994-ben, szabadulását követően a Balaton TV Terefere műsorában Bárdos Andrásnak elmondta, hogy a kérdéses időben a meginduló piacgazdaságban boldogulni kívánó tőkeszegény vállalkozóknak folyósított kölcsönök visszafizetéséért volt felelős különböző magánszemélyek megbízásából. [19] Az izraeli tartózkodása idején a hiperinfláció miatt a valódi érték az amerikai dollárban tárgyiasult, a rendszerváltás utáni Magyarországon ehhez hasonló helyzetben minden nyugati pénznem hasonló funkcióval bírt az önerő nélkül hitelből vállalkozni kívánók számára.

Az izraeli tapasztalatok felhasználásával nem csupán adósság behajtóként, hanem pénzkölcsönzőként is funkcionált. A két tevékenység összekapcsolásában volt elsősorban érdekelt. Így hozta létre a Maccabi Sportklubot, amelyben az általa menedzselte utcai harcosokat foglalkoztatta örző-védő, pénzbehajtó munkákban is. A makkabeus héber névvel a zsidó harci ellenállásra és a versenysportolásra egyaránt utalt a szervezet. Tasnádi megfogalmazásában a zsidó testvéreinek a mentalitásától eltérő viselkedése abban fejeződött ki, hogy a beolvadást elősegítő félelem helyett a nyíltan vállalt erődemonstráció részeként vállalta a konfliktusokat. A Rákóczi úti irodába bejelentett Maccabi SC nevében több sportrendezvényt is szervezett, valamint magát a média előtt sikeres sportmenedzserként állította be. [20]

Az 1998. évi IV. törvény rendelkezett először a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységről. Tasnádi által alapított Comel Trade Kft. az 1990-es évek elején minden törvényi szabályozás nélkül végeztetett örző-védő munkákat. A Maccabi Sportklubhoz tartozó sportolókon kívül egykori rendőröket is foglalkoztatott, mert az utóbbiak többségében fegyverviselési engedélyük révén legalább olyan értékesnek számítottak, mint egy technikás sportoló. [21]

1992. február 28-án a Rákóczi úti irodájában több, mint húsz kommandós állította elő, valamint a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Szervezett bűnözés elleni osztályának tagjai a helyszínen található fegyvernek minősülő tárgyakat, különböző külföldi valutákat foglaltak le. Több hírműsorban, interjúban úgy állította be Tasnádi, hogy a rendőrség komolynak látszó fellépése valójában színjáték volt. [22] Később saját magáról is, mint a keresztapa szerep eljátszójáról beszélt. [23] Az előzetes letartóztatása idején ő volt az első magyar fogvatartott, aki sajtótájékoztatót tartott. [24] A médiaszerepléseit, az őt körbevevő publicitást letartóztatása idején is arra használta, hogy az örző-védő munkájához hasznos veszélyességet jelző presztizst építsen ki. Ugyanakkor a demokratikus jogállam kiépülésekor a rendőrség számára is szimbolikus jelentőséggel bírt, hogy saját működését alátámassza. Feltehetően ezért engedték nyilatkozni, még akkor is, ha Tasnádi szerint felkészülni nem adtak neki lehetőséget. [25]

A 312/1992-es büntetőügy alapján a budapesti VI-VII. kerületi ügyészség B. VI-VII. 3539/1993/1-I. megjelöléssel keletkeztetett vádirat szerint a sportegyesület, az annak támogatására létrehozott alapítvány, valamint az örző-védő feladatok ellátására létrehozott kft-k egyáltalán nem különültek el, Tasnádi *"kizárólagos tulajdonának tekintett minden a szervezetekhez kötődő vagyoni és személyi állományt, azokkal sajátjaként rendelkezett"*. [26] A fenti idézetet Tasnádi Péter a saját könyvében félkövéren emelte ki, jelezve a vádak

abszurditását. Értelmezésem szerint viszont, egyrészt a bünszervezet jogi fogalmának hiánya miatt egy kissé vázlatos definícióját adja a szöveg, másrészt arról árulkodik, hogy a konkrét, Tasnádi által létrehozott szervezetek szabálytalan gazdasági, munkavállalási feltételeit tételesen nem ellenőrizték. Részben ennek is köszönhetően a vádemelés nem volt sikeres, így kicsit több, mint egy év után kiengedték az előzetes letartóztatásból.

Többek között ennek is köszönhetően az apósa, Láposi Lőrinc vezérőrnagy támogatásával létrehozta a Mesterdetektív Kft-t, amelyről Tasnádi azt remélte, a Comel Trade Kft-hez hasonlóan a személy- és vagyónvédelemért felelt volna a rendőrséggel való közös együttműködés révén. [27] Tasnádi ezzel egyfajta alternatív jogbiztonságot, és elbírálási rendet kívánt érvényesíteni, amit úgy akart informálisan igazságszolgáltatásba inkorporálni, hogy az adósságokból származó bevételekből olyan vállalkozóként mutatkozhasson, aki a legális gazdasági szektor szereplője. Kornai János közgazdász már 1989-es röpiratában jelezte, hogy lesznek olyan gazdasági szereplők, akik inkább maradnak a szürke és a fekete gazdaságban. Ezeknek Kornai szerint nem csupán azzal kell számolniuk, hogy szabályellenes cselekményeket hajtanak végre, hanem el kell fogadniuk, hogy amennyiben becsapják őket, nem fordulhatnak a rendőrséghez. [28] Tasnádi felismerte ezt a piaci rést, és kínálatot teremtett az igazságszolgáltatáshoz nem forduló vállalkozók számára. Kornai a rendszerváltás időszakát transzformációs válságként magyarázta. A hivatalos gazdaságra ekkor jellemző transzformációs recesszióval szemben a szervezett bűnözés, a második gazdaság transzformációs konjunkturális helyzetbe került. Kornai úgy interpretálta az 1990-es évek eleji gazdaságot, mint ami az eladók piacából a vevők piacává vált. A szervezett bűnözői csoportok illegális pénzkölcsönzési technikákkal a keresletet növelték. A termelésben bekövetkező radikális szerkezetváltás miatt az illegális cselekményekből élők új ötletei befolyásolják a gazdaság szereplőket is. A szocialista bürokratikus rendszer leépülése után a lassú újjáalakulás miatt szabályozatlan végrehajtói, pénzbehajtói munkák iránti kereslet megnő. A makrogazdasági okokból, az állam fizetőképességének megőrzése érdekében mesterségesen megnövelt pénzügyi fegyelem mellett az új befektetések feltételei rendkívül nehezen teljesíthetőek. Az új bank és pénzügyi szektor alulfejlettsége miatt a magáncélú pénzkölcsönzés, elsősorban értékálló valutában rendkívül népszerű az új ötleteiket megvalósító vállalkozók, és befektetni szándékozó egykori második gazdasági szereplők számára is.

Az általa biztosított kínálatot szabadulása után tovább kívánta bővíteni. A *Maffia életre-halálra* kiadását megelőzően a jogalkotó már foglalkozott a bírósági végrehajtással, mivel sok érvényes ítélettel rendelkező adós nem tudott hozzájutni a követelt pénzéhez. Az 1994. évi LIII. törvény, a bírósági végrehajtásról bevezette az önálló bírósági végrehajtó fogalmát és megindultak a privát behajtó irodák jogi szabályozása is. Tasnádi azonban sosem lett bírósági végrehajtó, de a könyve végén az ezzel kapcsolatos kormányzati terveket éppen azért ismertette, mert a szürke és fekete zóna „*bírói végrehajtójaként*” a szabadulását követően úgy akarta beállítani magát, mintha ezt csak a fehér gazdaságban tette volna, és a jogszabályok bevezetése őt igazolná. A szürke és feketegazdaságban érintett vállalkozók és pénzkölcsönzők illegális tevékenységére egy polgári per során fény derülhet, valamint követeléseik behajtása is sokkal lassan teljesül. Maga Tasnádi is elismerte, hogy a hozzáfordulók között büntetett előéletű, az országból tartozásai miatt távozó személy is található. [29]

Tasnádi Péter az állami erőszak monopóliumtól független védelmi rendszert tudott fenntartani gazdasági szereplőként, eközben közismert, népszerű személyek saját reputációjukat felhasználva védték a személyét a médiában. Ahogy azt a második, 1999-es meggyanúsítását követően művészek, sportolók és vállalkozók által aláírt nyílt levél is példázta, [30] amely végletesen relativizálja, hogy ki tekinthető bűnözőnek és ki csupán becsületes, jó akaratú vállalkozónak.

III. KÖVETKEZTETÉSEK:

A szocialista időszak hiánygazdaságában csempészetből, illegális valutaváltásból meggazdagodó személyek, illetve a második gazdaságban jelentős haszonra szert tevő vendéglátóipari csoportok, valamint a prostitúcióban és vagyon elleni bűncselekményekben érdekelt bűnözői csoportok alkották a szervezett bűnözést a szocialista időszakban. Ezen formációk vagyoni tartalékaikat, kapcsolati tőkéjüket a szürke és fekete gazdaságban használták fel, hogy a rendszerváltás idején jelentkező transzformációs válság negatív hatásai ellenére rentábilis módon működtessék illegális vállalkozásaikat az 1990-es évek Magyarországon.

Az 1990-es évek elején a szervezett bűnözői csoportok vezetői magukat olyan vállalkozóként kívánták beállítani, akiket az állami önkény nyom el, mert az a sikerességüket nem tudja vagy nem kívánja elviselni. A szocialista jogrend lassú átalakítása miatt lehetőségük akadt ezeknek a bűnözői csoportoknak olyan tevékenységeket is végezni, melyeknek a demokratikus államrendezkedés által megkövetelt szabályozása még nem rendeződött, illetve több olyan bűncselekményt is megvalósítottak, melyeknek bizonyítása rendkívül bonyolult, vagy személyi bizonyítékok nélkül szinte teljesen kizárt. Az adósságbehajtásból, illegális pénzkölcsönzésből működtetett csoportok az adó- és egyéb gazdasági támogatások kihasználásában is részt vettek. Habár a szervezett bűnözői körök a fenti bűncselekmények közül bizonyos fajtákra specializálták magukat, mégis érdekelték voltak más bűnözői üzletágakban is, vagy azok képviselőivel olyan viszonyt ápoltak, amely szélesebb, de lazább szövésű bűnözői hálózatok feltételezését teszi szükségessé. A rendszerváltás idején jelentkező gazdasági válság és szerkezeti problémák nem lehetetlenítették el a szervezett bűnözői csoportokat, hanem olyan lehetőségek adódtak számukra, amelyeket a gazdasági-társadalmi átalakulás felgyorsulása és a jogi szabályozás ennek lassult követése elő is segítette.

Irodalomjegyzék:

- [1] A cikk kibővített változata megjelent: Bezsényi Tamás: Szervezett bűnözés Magyarországon a rendszerváltás tükrében. *Kötetlen. Angelusz Róbert Társadalomtudományi Szakkollégium Évkönyve* 2015. 97–123.
- [2] Tasnádi: voltak besúgóim a rendőrségen is. 2008. 10. 03. ATV (http://www.atv.hu/belfold/2008_okt_tasnadi_voltak_besugoim_a_rendorsegen_is_video, a letöltés dátuma: 2014. 05. 03.)
- [3] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, 1994. 24. o.
- [4] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, 1994. 23. o.
- [5] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, 1994. 30. o.
- [6] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, 1994. 25. o.
- [7] Sik Endre: Egy ló-öszvér a lovokról és a samarakról. Adalék a második gazdaság hazai eszmetörténetéhez. *Közgazdasági Szemle*, 1996. 7–8. sz. 706-707. o.
- [8] Grossman, Gregory: The Second Economy of the USSR. *Problems of Communism*, 1977, 9. sz. 25–26. o.
- [9] Kemény István: A második gazdaság Magyarországon. *Magyar Füzetek*, Párizs, 13. sz. 1984. 18–20. o.

- [10] Kemény István: A második gazdaság Magyarországon. *Magyar Füzetek*, Párizs, 13. sz. 1984. 21–23. o.
- [11] Grossman, Gregory: The Second Economy of the USSR. *Problems of Communism*, 1977, 9. sz. 25. o.
- [12] 1971. évi III. törvény (internetes elérhetőség: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=8484>, a letöltés dátuma: 2016.05.15.)
- [13] Bocskai Miklós: *Pszé, jön a totókirály!* Népszava, Budapest, 1987. 24-55. o.
- [14] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 28. o.
- [15] Bocskai Miklós: *Pszé, jön a totókirály!* Népszava, Budapest, 1987. 129-131. o.
- [16] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 29. o.
- [17] Surányi György - Vincze János: *Inflation in Hungary 1990-97*. In: Cottarelli, Carlo - Szapáry György (szerk.): *Moderate Inflation: The Experience of Transition Economies*. International Monetary Fund - National Bank of Hungary, Washington D. C. 1998. 151-156. o.
- [18] Dominguez, Virginia R.: Representing Value and the Value of Representation: A Different Look at Money. *Cultural Anthropology*. 1990. 1. sz. 36-42. o.
- [19] „Megorroltak a klubvezérre”. *Kurír*, 1992. szeptember 30. 1. o. (idézi: Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 12. o.)
- [20] *Terefere Magazin*. Balaton TV, 1994. (internetes elérhetőség: <http://tasnadipeter.com/kuzdosportok.php>, a letöltés dátuma: 2016.05.15.)
- [21] Küzdősport Híradó 1995.08.01., Tasnádi Péter (internetes elérhetőség: <http://tasnadipeter.com/indexweb.php>, a letöltés dátuma: 2016.05.15.)
- [22] Megkezdődött a Tasnádi-per. *Esti Hírlap*, 1994. 06. 24. 8. o.
- [23] *Vádiratra várva*. Cash Flow, 1994. január 3. 37-39. o.; Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 8-10. o.
- [24] Tasnádi: Rájátszottam a keresztapa-szerepre. 2002. május 16. Origo (internetes elérhetőség: <http://www.origo.hu/itthon/20020516tasnadi.html>, a letöltés dátuma: 2016.05.15.)
- [25] Ajtót nyitott a kommandónak. *Kurír*, 1993. november 3. 2. o.
- [26] Nem vagyok keresztapa. *Mai Nap*, 1993. november 3. 3. o.
- [27] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 48. o.
- [28] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 10. o.
- [29] Kornai János: *Indulatos röpirat a gazdasági átmenet ügyében*. HVG Rt., Budapest, 1989. 72. o.
- [30] Tasnádi Péter: *Maffia életre-halálra?* Bentley Books, Pécs, 1994. 99.
- [31] Miért került célkeresztbe Tasnádi Péter? 2000. 08. 24. Index (internetes elérhetőség: http://index.hu/belfold/tasn_level/, a letöltés dátuma: 2016.05.15.)